

**Verslag
2015**

I.	<u>INLEIDING</u>	<u>3</u>
II.	<u>ALGEMENE INFORMATIE OVER DE INRICHTING</u>	<u>4</u>
III.	<u>OPVANG VAN EN INFORMATIE AAN GEDETINEERDEN</u>	<u>6</u>
IV.	<u>CONCRETE VASTSTELLINGEN IN 2015</u>	<u>7</u>
V.	<u>CONCLUSIES</u>	<u>10</u>

I. INLEIDING

Bronnen:

Wij baseren ons voor voorliggend jaarverslag op informatie die onlangs meerdere kanalen ter beschikking werd gesteld en op de eigen ervaringen van de commissie(leden). Vooral de schriftelijke communicatie en de gesprekken met gedetineerden, gevangenispersoneel en directie vormen de inhoud van wat u hier te lezen krijgt.

Wij hopen deze indrukken in een volgend jaarverslag ofwel opgelost te zien, ofwel nog beter onderbouwd naar voor te kunnen brengen.

Wij houden er dan ook aan in het bijzonder onze commissieleden te bedanken die hun uiteenlopende competenties belangeloos inzetten voor het medebewaken van een menswaardige bejegening van gedetineerden die in de gevangenis van Dendermonde verblijven.

Dendermonde, voorjaar 2016

Ann Moens - voorzitter

Regelgevend:

Krachtens art. 138ter van het Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 21 mei 1965 houdende algemeen reglement van de strafinrichtingen heeft de Commissie van Toezicht tot taak:

1° ten behoeve van de minister van Justitie, toezicht te houden op alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften ter zake, in de gevangenis waarbij zij is opgericht;

2° aan de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, hetzij ambtshalve, hetzij op zijn verzoek, advies en inlichtingen te geven betreffende alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften ter zake, en voorstellen te doen die zij gepast acht, in de gevangenis waarvoor zij bevoegd is;

3° ten behoeve van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen jaarlijks een verslag op te stellen betreffende alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften ter zake, in de gevangenis waarvoor zij bevoegd is.

In het licht van deze opdracht geeft de commissie van Toezicht bij de gevangenis van Dendermonde in voorliggend rapport een overzicht van een aantal vaststellingen gedurende het werkjaar 2015.

II. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE INRICHTING

Infrastructuur

De gevangenis van Dendermonde werd gebouwd in de periode 1860-1863 op een terrein van 1 hectare aan de toenmalige rand van het stadscentrum. Men baseerde zich op de principes van inspecteur-generaal Edouard Ducpétiaux; en architect François Derré zette een gebouw in stervorm neer, met drie vleugels en drie bouwlagen. De oorspronkelijke arrondissementsgevangenis met 155 cellen voor $\frac{3}{4}$ mannen en $\frac{1}{4}$ vrouwen werd vanaf 1937 bestemd voor het verblijf van recidivisten en de vrouwenafdeling werd gesloten. Ondanks de hoge leeftijd van het gebouw (>150 jaar) blijft de gevangenis intensief gebruikt. Uiteraard zijn dus permanent herstellings- en instandhoudingsingrepen noodzakelijk.

Het is intussen immers al bijna 10 jaar geleden dat de gevangenis te Dendermonde, toen nog maar recent erkend als onroerend erfgoed (2004), op een minder fraaie manier de schijnwerpers haalde toen op 19 augustus 2006 28 gedetineerden konden ontsnappen.

De gevangenis oogt dan ook oud en versleten, zeker als je vergelijkt met andere penitentiaire inrichtingen. Al in 2000 kondigde toenmalig justitieminister Verwilghen de bouw van een nieuw complex te Dendermonde aan. De aankoop van de grond was voorzien in het investeringsplan voor de periode 2008-2009. De commissie volgt de moeizame tocht richting nieuwe gevangenis dus als meer dan een decennium op en hoopt dan ook dat er eindelijk doorbraken komen en dat er dan mogelijkheid is om deze oude gevangenis een herconditionering ten gronde te geven, vooraleer ze terug operationeel ingeschakeld wordt in het geheel van penitentiaire inrichtingen.

Regime

De gevangenis van Dendermonde is een gesloten inrichting met een cellulair regime. Dit betekent dat gedetineerden hoofdzakelijk op cel verblijven. Ze hebben wel de mogelijkheid om te wandelen en te werken of om deel te nemen aan het hulp- en dienstverleningsaanbod. Een specifiek regime is van toepassing voor de afdeling beperkte detentie. Binnen deze afdeling kunnen gedetineerden vrij bewegen.

Het is enerzijds een arresthuis voor mannelijke gedetineerden voor het gerechtelijk arrondissement Dendermonde (mannen in voorhechtenis) en anderzijds een inrichting voor strafuitvoering (classificatie: correctioneel veroordeelde mannelijke recidivisten).

De Commissie merkt echter dat door de grote overbevolking in de gevangenissen (ook in Dendermonde) dat bovenstaande kwalificaties lang niet meer vastgehouden kunnen worden en dat ook andere classificaties van veroordeelden langere tijd verblijven in de gevangenis te Dendermonde. Hoewel er slechts plaats is voor 168 gedetineerden (waarvan 9 in beperkte detentie), merken we toch dat er de jongste jaren bijna steeds meer dan 200 gevangenen verblijven in Dendermonde. In 2015 is dit gelukkig licht gedaald want deze gevangenis kan de permanente overbevolking, mede door de staat van de infrastructuur, niet aan. De gemiddelde aanwezigheid tijdens de bezoeken van de maandcommissaris ligt voor 2015 op 190 aanwezigen, wat een overbevolking van 13% geeft (voorheen 20%). Deze

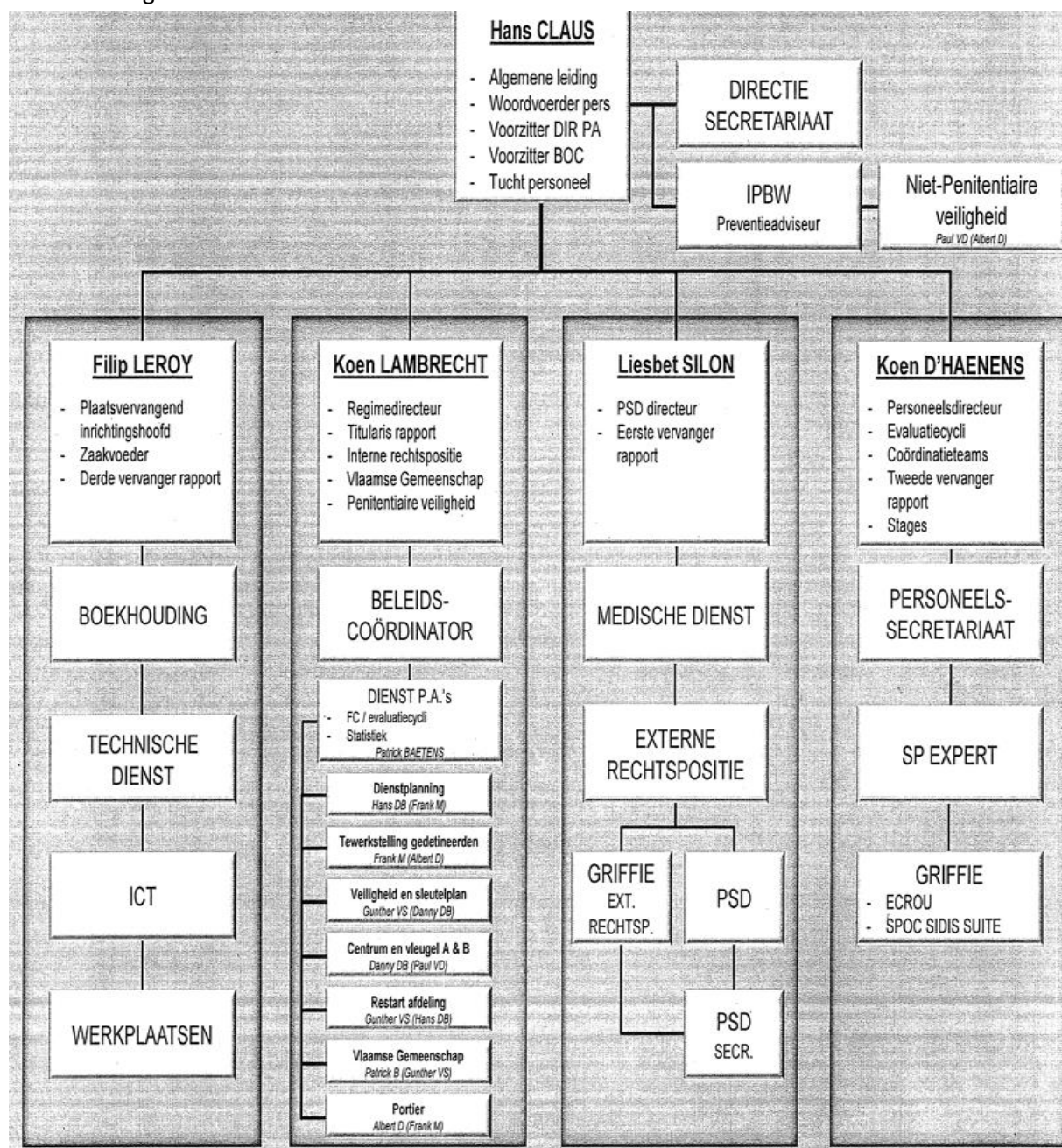
menswaardiger bezetting vertaalt zich onmiddellijk in een veel rustiger verblijfsklimaat en minder incidenten.

De gedetineerden in de gevangenis van Dendermonde kunnen technisch en onderhoudswerk verrichten, huishoudelijke taken uitvoeren of werken voor externe bedrijven. De werkmogelijkheden binnen de gevangenis van Dendermonde zijn zeer uiteenlopend, waaronder diender, strijker, tuinier, celwerk, magazijnier, enz.

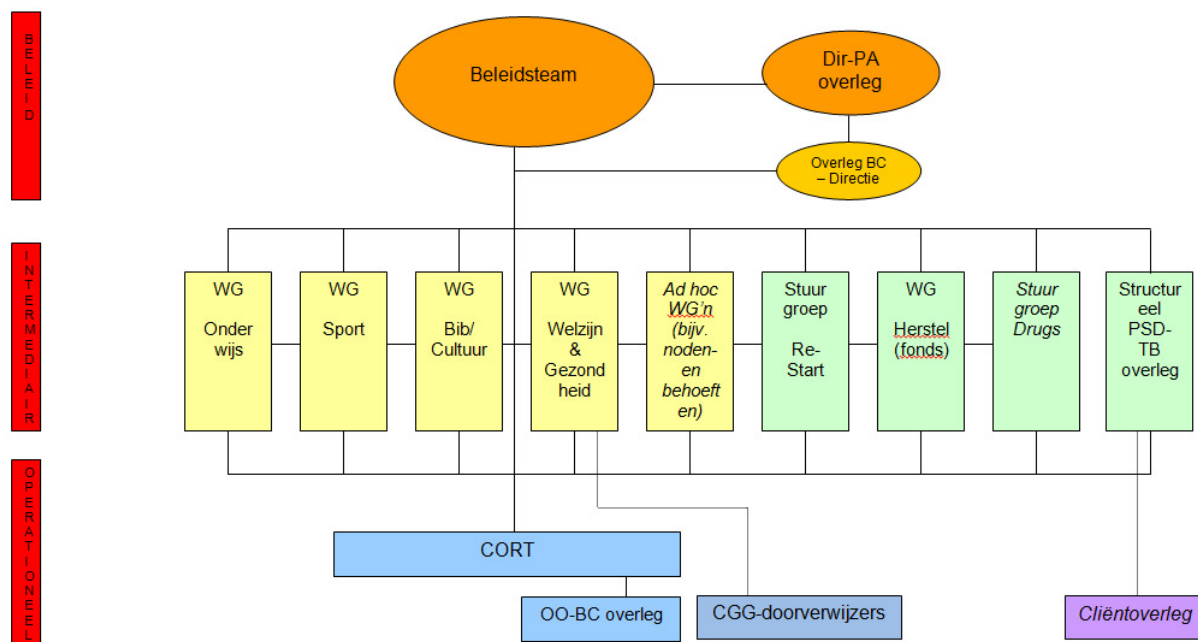
Directie en personeelsomkadering

In de gevangenis werken 110 personen, waarvan 84 penitentiair beambten.

Taakverdeling directie:

Ook de externe dienstverlening is actief in de gevangenis. Een vernieuwd organogram is opgemaakt.

III. OPVANG VAN EN INFORMATIE AAN GEDETINEERDEN

In regel ontvangen de gedetineerden bij aankomst in de gevangenis een informatiebundel waar onder meer het Huishoudelijk Reglement in zit.

De commissie heeft verschillende klachten gekregen van gedetineerden dat het huishoudelijk reglement enkel in het Frans ter beschikking was. Bij navraag bleek dit de kloppen en de commissie heeft erop aangedrongen bij de directie dat dit in orde gebracht werd.

Algemeen is het duidelijk dat er nog een optimalisatie kan gebeuren met betrekking tot de beschikbaarheid, toegankelijkheid en begrijpbaarheid van de informatie door de gedetineerden (zie verder voor de vaststellingen in 2015).

IV. CONCRETE VASTSTELLINGEN IN 2015

WERKING VAN DE MC IN DE GEVANGENIS

De maandcommissaris wordt aangeduid op de maandelijkse vergadering van de commissie (laatste vrijdag/maand). De maandcommissaris gaat minstens 1x/week op bezoek in de gevangenis. De MC gaat zeker langs op de griffie (aantal aanwezigen), in het detentiecentrum (brievenbus ledigen en aanvragen opvolgen) en bij de directie (indien beschikbaar). De MC kan tussendoor indien nodig voor vragen terecht bij de voorzitter, de secretaris en de arts van de commissie.

We merken algemeen dat er weinig ernstige incidenten zijn, dat het klimaat rustig is in de gevangenis en dat de bereidheid van directie en middenkader tot samenwerking met de MC prima is.

De maandcommissarissen meldden dat ze 'soms' weinig medewerking krijgen van het basispersoneel en op ander moment zeer goede medewerking. In een paar gevallen waren er op dat moment ook klachten van gedetineerden over bepaalde PB-ers. Verband?

Algemeen merken we wel dat de tussenkomsten van de maandcommissaris door de directie ernstig genomen worden en effectief resultaat opleveren.

We merken wel dat de zitdagen van de MC door de gedetineerden soms 'gebruikt' worden om een praatje te maken (contact), informatie te vragen of zaken uit tucht of procesgang te herkauwen. Dit is niet de rol van de CVT. Een ander kanaal zou hiervoor ontwikkeld moeten worden.

Soms krijgen we ook vragen waar we niet voor bevoegd zijn of geen impact op hebben: vochtige muren, schending ET, briefverkeer tussen 2 gevangenissen, doorschakeltijden telefoonverkeer tussen 2 gevangenissen...

Traject van de aanvraag- en rapportbriefjes: vertraagd of niet? Er zijn regelmatig klachten over briefjes met aanvragen voor MC of directie die niet aankomen, of met grote vertraging. Dit laatste hebben we zelf kunnen constateren (plots briefje in de bus met een datum van een aantal weken geleden). Het is niet duidelijk of de gedetineerden zelf voldoende gebruik maken van hun recht om dit 'persoonlijk' in de bus te steken. Bovendien merken we ook dat 'andere' briefjes ook niet steeds aankomen: aanvragen gesprek directie, aanvraagformulieren ongestoord bezoek... We hebben hier echter geen harde gegevens over en kunnen dan ook niet tussenkomen.

We willen alvast aangeven dat de problemen om toegang te krijgen tot SIDIS het werk van de maandcommissarissen niet eenvoudiger maakt. We kunnen begrijpen dat privacyproblemen hier aan de oorsprong liggen (toegang tot alle dossiers) maar we wensen aan te dringen op een oplossing van 'getrapte' of 'versleutelde' gerichte toegangen.

Bij de bevraging door de centrale toezichtsraad in de loop van 2015, stelden we ons vragen bij het onderscheid tussen de rollen van de CVT met zijn vrijwillige leden en de rollen van personeelsleden, een eventuele interne preventieadviseur en de interne kwaliteitscontrole.

ORGANISATIE VAN DE WERKING EN UITRUSTING:

De commissie kreeg ook een ‘pertinente’ vraag van een personeelslid: bij de zitting van de SURB zitten daders en slachtoffers in dezelfde wachtzaal wat (begrijpbaar) vaak tot spanning aanleiding geeft, die ook kan vermeden worden. De zittingen gingen ook nog steeds in de gevangenis zelf door. Dit werd door de voorzitter aangekaart bij de directie.

Agendabeheer ongestoord bezoek en een update van het toegelaten bezoek was in 2015 op een bepaald moment verdwenen. Dit is na bespreking door de MC terug in orde gekomen.

Dendermonde is alvast niet goed toegerust voor bewaking van situaties tijdens de wandeling. Zo zijn er een tijdje geen camerabeelden gemaakt en zelfs toen dit in orde was, werd ons medegedeeld dat de beelden slechts zeer korte tijd ter beschikking zijn.

Elektronisch toezicht: Op dit ogenblik zorgt de regelgeving ET, en vooral de maatregelen bij schending van de voorwaarden, nog steeds voor plotse, onplanbare toeloop in de gevangenis. Dit gegeven verstoort een ordelijk en proactief planningsbeleid, zowel naar de verblijven als naar de inroostering van personeelsdiensten.

HOGVEILIGHEID EN INFRASTRUCTUUR DENDERMONDE:

In januari werd vastgesteld dat er toch een gedetineerde overgebracht was naar Dendermonde waar een regime ‘Hoge Veiligheid’ voor toegepast diende te worden. De commissie heeft – beaamd door de directie – vastgesteld dat een gevangenis als Dendermonde hier niet voor uitgerust is. Zo konden onder andere de voorschriften rond het recht op ‘wandeling’ niet georganiseerd worden in een kleine, oude gevangenis als Dendermonde. De directie heeft wel alternatieven gezocht om toch zoveel mogelijk te kunnen voldoen aan de basisrechten van betrokkene.

Er zijn vragen gesteld over RADICALISERING begin 2015. In december waren er dan twee incidenten van luidop beginnen bidden tijdens de wandeling. Navraag bij de directie leerde ons dat er onmiddellijk is ingegrepen en dat de situatie is verder onderzocht (eerste maal was kort voor de aanslag in Parijs)

DIFFERENTIËRING: in een kleine gevangenis zoals Dendermonde kan men niet altijd voldoen aan de wensen van bv. niet-rokers om niet op cel te zitten met rokers. Dit blijft bedenkelijk in het kader van basisrechten.

ONGELIJKE BEHANDELING BIJ WERK- EN SPORTAANVRAGEN:

In de loop van 2015 werd het de commissie, n.a.v. een aantal klachten, duidelijk dat de procedures werkverdeling niet altijd correct toegepast werden. Zo werden personen, waarvan men inschatte dat ze goed konden werken, eerder aan werk geholpen. Hetzelfde deed zich voor bij aanvragen van de fitnessruimte. Na bespreking wordt toegezien dat de FIFO (first in, first out) beter toegepast wordt en dat het effect van een tuchtsanctie (werk kwijt en terug onderaan alle lijsten) gecommuniceerd wordt aan betrokkenen. Navraag nadien bij de directie leerde dat de regeling sindsdien voor 98% gevolgd werd.

PERSONEEL

Penitentiaire beampten: klachten vanwege de gedetineerden over pestgedrag, machtsmisbruik, respectloosheid en (etnische) discriminatie door PBers: De commissie merkt dat regelmatig dezelfde namen van beampten in de klachtenbesprekingen terug komen. Aangezien we omwille van de privacy geen 'lijsten' mogen bijhouden, kaart de maandcommissaris de individuele klachten telkens aan bij de directie. De reacties zijn verschillend naargelang het betrokken personeelslid. Zowel argumenten ter verdediging van het personeelslid, het betwijfelen van de beweringen maar ook een beamen van de problemen met bepaalde medewerkers komen in deze directiegesprekken naar boven. Ook wanneer de directie herhaaldelijk problemen aangekaart bij de centrale diensten, komt hier geen gevolg op. Het steeds nijpender probleem van de daling van het personeelscontingent zou hier een rol kunnen spelen.

PSD: voor het eerst kregen we een paar maal klachten van gedetineerden over de onervarenheid en tekort aan betrokkenheid van zeer jonge PSD-medewerkers. Men voelde zich niet bijgestaan. Dit werd met de directie besproken.

Directie: sinds directeur Vandevoorde overgeplaatst werd, zijn er vele wissels in de directieploeg. Dit maakt het niet eenvoudiger voor de CVT, die telkens met nieuwe mensen moet werken. Bovendien is het kader periodes onvolledig geweest, wat de bereikbaarheid van de directie niet ten goede komt en waarschijnlijk ook hun aanstuuringsmogelijkheden beperkt. Bovendien zijn niet alle nieuwe directieleden hier met hun eigen instemming gekomen, inclusief directeur Hans Claus, die zelfs een procedure bij RVS lopen heeft tegen deze beslissing. Dit gegeven is niet bevorderlijk voor de goede werking van de gevangenis te Dendermonde.

Regionale directie: in de loop van september 2015 werd een bezoek van de regionale directie aangekondigd met de vraag van Mr. Claus tot aanwezigheid van de voorzitter van de CVT. Dit bezoek is uiteindelijk niet doorgegaan en voor onbepaalde tijd verdaagd.

GEZONDHEIDSZORG

Er is eenmalig een probleem geweest mbt het weigeren van een Mantouxtest (TBC) door een gedetineerde. Analyse door de maandcommissaris wees uit dat een onvolledige voorbereiding en informatie aan betrokken hier mede aan de oorsprong lag.

Mogelijke suicidaliteit bij binnenkomers verdient duidelijk verscherpte aandacht en opvolging. Het ontwikkelen van een werking hieromtrent van de medische dienst als van de externe dienstverlening door het centrum geestelijke gezondheidszorg zou hier aangewezen zijn.

Het tekort aan psychiatertijd in de gevangenis is een blijvend schrijnend probleem. Slechts 2 x ½ dag per maand komt iemand van de gevangenis Gent hier zitdag houden. Dit is totaal onvoldoende. Ook budgettaire redenen zouden het inzetten van meer psychiaters blokkeren.

De commissie merkt n.a.v. klachten en de toelichting nadien door de directie dat er onvoldoende opvangmogelijkheden zijn in de gevangenis voor mensen met specifieke zorgnoden: psychische problemen, autisme en andere handicaps. We merken ook dat het personeel onvoldoende opgeleid is om passend te reageren, waardoor betrokkenen tegen sancties aanlopen die vermeden konden worden.

ONBEKENDHEID MET PROCEDURES/REGELS EN AMBTELIJK JARGON

Algemeen kunnen we zeggen dat vele van de aanvragen te maken hebben met onvoldoende kennis over de juiste procedures in de gevangenis (belkrediet, boekhouding, werkaanvragen...). Er dient werk gemaakt te worden om deze informatie op een voor iedereen toegankelijke en verstaanbare manier ter beschikking te stellen. Nu vraagt men het aan het personeel, krijgt niet altijd een voldoende verstaanbaar antwoord en dit geeft aanleiding tot onnodige wrijving.

De MC wordt soms ook bevraagd voor zaken die met onwetendheid van bv. de procesgang en dergelijke te maken hebben, bv. het krijgen van een afschrift van een vonnis en wel/nog niet in kracht van gewijsde gegaan. Advocaten zouden hier betere informatie moeten verschaffen maar misschien kan ook algemene info hierover beschikbaar zijn in de gevangenis, want het zijn vaak dezelfde vragen die terugkeren (FAQ). We kregen ook het signaal dat de feedback van de griffie op rapportbriefjes voor de gedetineerde soms 'onverstaanbaar' was, te weinig in taal die de mensen begrijpen.

Leefloon (steunfonds): ook dit jaar kwamen de MC een paar maal tegen dat mensen de procedure aanvraag leefloon (maandelijks opnieuw aan te vragen) niet kenden.

Procedure in- uitgaande goederen: is ook niet goed gekend door elke gedetineerde.

De commissie kreeg in 2015 een aantal keer situaties mbt de kantineprocedure: zowel de levering, als de afhandeling van de bestellijsten en de matching met het geld dat op de rekening staat zijn aangebracht. De commissie nam dit op met de directie met de vraag een eenduidiger stroomlijning te hanteren en 'vooral' een goede communicatie met de gedetineerden hierover, bv. het effect van 'Belgische' feestdagen op de kantineleveringen. Onwetendheid is hier vaak een bron van onnodige frustratie. De commissie werkte in het voorjaar ook mee aan de enquête over het kantinebeleid en het steunfonds

Er komen vele informatievragen over ET (elektronisch toezicht); Het is duidelijk dat de gedetineerden hier onvoldoende, en soms zelfs foutievelijk (via medegedetineerden of familie) over ingelicht worden.

V. CONCLUSIE

Algemeen is 2015 een redelijk rustig jaar geweest. Een aantal gelijkaardige problemen blijft structureel opduiken.

Het getuigt van een goed beleid dat men probeert de afgeleefde gevangenis van Dendermonde niet te overbelasten, want dan zou de spanning wel snel omhoog kunnen gaan.

We hopen dat er in de nabije toekomst een stabiele directiesituatie ontstaat en dat er een oplossing gevonden wordt voor de grote personeelsdaling die aan de gang is.

Proceduraal-organisatorisch kan Dendermonde nog wel een verbetertraject lopen, met inbegrip van het zoeken van goede instrumenten om de gedetineerden echt verstaanbaar te informeren over de dagelijkse procedures. Ook het traject van de aanvraagbriefjes moet sluitend gemaakt worden. Tot slot zou het meer aanwezig zijn van gepaste hulpverlening voor de gedetineerden met specifieke zorgnoden en een degelijke (permanente) vorming van het bewakingspersoneel een meer gedifferentieerde aanpak toelaten.

Namens de voltallige Commissie van Toezicht - Dendermonde
Ann Moens - voorzitter